

Projektas

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO ĮSTATYMO NR. I-1489 2, 7, 9, 40, 43 ir 47
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-441**

2022 m. d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2021 m. birželio 9 d. sprendimo Nr. SV-S-124 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 2 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Nepritarti Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 2, 7, 9, 40, 43 ir 47 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-441 (toliau – Įstatymo projektas) dėl šių priežasčių:

1. Įstatymo projekto 1 straipsnio 1 dalimi keičiamo Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo (toliau – Keičiamas įstatymas) 2 straipsnio 15 dalimi yra siūloma patikslinti mokymo lėšų sąvoką, detalizuojant, kad mokymo lėšas sudaro ir lėšos „skaitmeninio ugdymo plėtrai, skaitmeninių mokymo(si) priemonių ir išteklių įsigijimui“. Keičiamo įstatymo 2 straipsnio 15 dalis jau dabar numato, kad mokymo lėšas sudaro lėšos vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms, kurios gali būti tiek spausdintos, tiek skaitmeninės, o lėšos skaitmeninio ugdymo plėtrai, kurios yra labai aktualios pandemijos sąlygomis, yra priskirtinos kitoms ugdymo reikmėms skiriamoms lėšoms.

Įstatymo projekto 1 straipsnio 2 dalimi keičiamo Keičiamo įstatymo 2 straipsnio 16 dalimi siekiama apibrėžti mokymosi priemonės sąvoką (Įstatymo projekto 1 straipsnio 1 dalis). Kaip nurodyta Įstatymo projekto aiškinamajame rašte, šiuo metu mokymosi priemonės sąvoka yra apibrėžta Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. birželio 26 d. įsakymu Nr. V-755 „Dėl Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašo patvirtinimo“. Ir nors aiškinamajame rašte teigiama, kad ši sąvoka tik iš dalies atskleista poįstatyminiame teisės akte bei sąvokos apibrėžimu Keičiamame įstatyme siekiama, kad bus užtikrinta visų mokymo priemonių kokybė ir atitiktis teisės aktams, tačiau Įstatymo projekte mokymo priemonės apibrėžimas, lyginant su jau apibrėžtu minėtame poįstatyminiame teisės akte, papildytas tik žodžiais „ištekliai, užduočių rinkiniai“. Atkreiptinas dėmesys, kad tiek spausdinti, tiek skaitmeniniai ištekliai ar užduočių rinkiniai yra mokymo priemonės, nepaisant to, kaip leidėjai šias mokymo priemones pavadina, ir jos visos turi būti vertinamos švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka. Vertinimo kriterijai ir procedūros užtikrina mokymo priemonių kokybę, todėl Įstatymo projektu siūlomas sąvokos detalizavimas ir apibrėžimas Keičiamame įstatyme neįsisieks. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte užsibrėžto tikslo dėl kokybės užtikrinimo.

Įstatymo projektu siūlomas mokymo priemonės sąvokos apibrėžimas bei mokymo lėšų sąvokos praplėtimas įstatymo lygmeniu yra perteklinis reguliavimas ir neatitinka Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo (toliau – Teisėkūros pagrindų įstatymas) 3 straipsnio 2 dalyje įtvirtintų efektyvumo bei sistemiškumo principų

2. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.227 straipsnio 2 dalyje yra nustatyta, kad įvaikintojai laikomi vaiko tėvais pagal įstatymą nuo teismo sprendimo įvaikinti įsiteisėjimo, siūlymas Įstatymo projekto 2 straipsniu keičiamoje Keičiamo įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje įrašyti žodį „įtėvių“ yra perteklinis.

Įstatymo projekto 2 straipsniu keičiamoje Keičiamo įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje siūlymas nustatyti, kad ikimokyklinis ugdymas tėvų (globėjų) pageidavimu vyksta ne pagal ikimokyklinio ugdymo programą, o įstaigoje, vykdančioje ikimokyklinio ugdymo programą, neatitinka Keičiamo įstatymo 7 straipsnio 4 dalies, kurioje numatyta, kad ikimokyklinio ugdymo programą, parengtą pagal švietimo, mokslo ir sporto ministro patvirtintus ikimokyklinio ugdymo programų kriterijus, vykdo ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklos, laisvasis mokytojas ar kitas švietimo teikėjas. Todėl pritarus Įstatymo projektu siūlomam reglamentavimui būtų nepagrįstai siaurinamas ikimokyklinio ugdymo programos vykdytojų ratas, taip pat atsirastų Keičiamo įstatymo 7 straipsnio 2 dalies ir 7 straipsnio 4 dalies normų kolizija. Toks teisinio reguliavimo keitimas neatitinka Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 7 punkte įtvirtinto teisėkūros sistemiškumo principo.

Įstatymo projekto 2 straipsniu keičiamoje Keičiamo įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje atsisakoma galimybės privalomą ugdymą pagal ikimokyklinio ugdymo programą skirti kitiems vaikams, vadovaujantis švietimo, mokslo ir sporto ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatytais kriterijais ir tvarka. Pažymėtina, kad toks reglamentavimas pablogintų nepatiriančių socialinės rizikos vaikų, kuriems, vadovaujantis švietimo, mokslo ir sporto ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatytais kriterijais, būtų skiriamas privalomas ugdymas pagal ikimokyklinio ugdymo programą, galimybes anksčiau pradėti ugdytis pagal ikimokyklinio ugdymo programą, kad turėtų vienodas galimybes sėkmingai ugdytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą. Be to, siūlomas reglamentavimas yra priešingas Įstatymo projekto aiškinamajame rašte numatytam tikslui – numatyti, kad visiems vaikams, ne tik patiriantiems socialinę riziką, galėtų būti skiriamas privalomas ugdymas ikimokyklinio ugdymo programą vykdančioje įstaigoje.

3. Įstatymo projekto 3 straipsniu keičiamoje Keičiamo įstatymo 9 straipsnio 3 dalyje siūloma numatyti, kad, esant pedagoginės psichologinės tarnybos arba švietimo pagalbos tarnybos rekomendacijai, vaikas gali būti pradedamas ugdyti vėliau, bet ne vėliau nei 8 metų, arba ugdomas pagal jo poreikiams pritaikytą ugdymo programą. Pažymėtina, kad toks teisinio reguliavimo keitimas neatitinka Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 2, 7, 8, 24, 36, 47 ir 67 straipsnių pakeitimo įstatymo (toliau – Švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas) nuostatų ir Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 6 punkte įtvirtinto teisėkūros aiškumo principo. Švietimo įstatymo pakeitimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalimi, kuri įsigaliojo 2022 m. sausio 1 d., pakeista Keičiamo įstatymo 8 straipsnio 3 dalis ir numatyta, kad priešmokyklinis ugdymas pradedamas teikti vaikui, kai tais kalendoriniais metais jam sueina 6 metai. Priešmokyklinis ugdymas gali būti teikiamas anksčiau tėvų (globėjų) sprendimu, bet ne anksčiau, negu vaikui sueina 5 metai. Švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatytais atvejais ir tvarka, įvertinus vaiko ugdymo ir ugdymosi poreikius, pažangą, priešmokyklinis ugdymas gali trukti dvejus metus. Nuo 2023 m. sausio 1 d., tai yra įsigaliojus Švietimo įstatymo pakeitimo įstatymo 3 straipsnio 2 daliai, pagal Keičiamo įstatymo 8 straipsnio 3 dalį priešmokyklinis ugdymas pradedamas teikti vaikui, kai tais kalendoriniais metais iki balandžio 30 dienos jam sueina 5 metai. Švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka, įvertinus vaiko ugdymo ir ugdymosi poreikius, pažangą, vaikui priešmokyklinis ugdymas gali būti pradedamas teikti, kai jam tais kalendoriniais metais 5 metai sueina iki rugsėjo 1 dienos. Priešmokyklinis ugdymas gali būti teikiamas vėliau tėvų (globėjų) sprendimu, bet ne vėliau, negu vaikui tais kalendoriniais metais sueina 6 metai. Socialinę riziką patiriančiam vaikui priešmokyklinis ugdymas užtikrinamas švietimo, mokslo ir sporto ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka. Švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatytais atvejais ir tvarka įvertinus vaiko ugdymo ir ugdymosi poreikius, pažangą, priešmokyklinis ugdymas gali trukti dvejus metus. Taikant Įstatymo projekto ir Švietimo įstatymo pakeitimo įstatymo nuostatas, nebūtų aišku, kiek laiko vaikas turi mokytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą, jei jam tėvų sprendimu priešmokyklinis ugdymas teikiamas tėvų (globėjų) sprendimu nuo 5 metų, o pradinis ugdymas – nuo 8 metų amžiaus. Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Švietimo įstatymo pakeitimo įstatymo 3 straipsniu Keičiamo įstatymo 8 straipsnio 3 dalį švietimo,

mokslo ir sporto ministras nustatys atvejus ir tvarką, kai, įvertinus vaiko ugdymo ir ugdymosi poreikius, pažangą, priešmokyklinis ugdymas gali trukti dvejus metus. Minėtas reglamentavimas priešmokyklinio ugdymo kontekste yra pakankamas, kad užtikrintų Įstatymo projekto aiškinamajame rašte numatytą Įstatymo projekto uždavinį – suteikti galimybę vaikams būti ugdomiems, atsižvelgiant į jų pasirengimą ir poreikius, didelį dėmesį skiriant vaikams, turintiems raidos sutrikimų.

4. Įstatymo projekto 4 straipsniu keičiamoje Keičiamo įstatymo 40 straipsnio 1 dalyje siūloma papildyti žodžiais „įskaitant nuotolinį mokymąsi“ ir numatyti, kad mokymosi aplinka mokykloje ir mokinių mokymosi, įskaitant nuotolinį mokymąsi, krūvis turi atitikti higienos normas ir teisės aktų nustatytus mokinių saugos bei sveikatos reikalavimus ir laiduoti švietimo programų vykdymą. Pažymėtina, kad pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą mokymosi krūvis, nepriklausomai nuo to, kokia mokymosi forma ar mokymo proceso organizavimo būdu (kasdieniu ugdymo proceso organizavimo būdu, nuotoliniu ugdymo proceso organizavimo būdu ar derinant šiuos du būdus) vykdomas ugdymo procesas, turi atitikti Lietuvos higienos normoje HN 21:2017 „Mokykla, vykdanči bendrojo ugdymo programas. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, patvirtintoje Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. rugpjūčio 10 d. įsakymu Nr. V-773 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 21:2017 „Mokykla, vykdanči bendrojo ugdymo programas. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ (toliau – Higienos norma), nustatytus reikalavimus. Higienos norma nustato mokinių mokymosi krūvį: pamokų skaičių per dieną (66 punktas), pamokos trukmę (67 punktas), pertraukų trukmę (68 punktas), pamokų organizavimą pamainomis (69–72 punktai).

Keičiamo įstatymo 40 straipsnio 2 dalyje vartojama nuostata „mokyklos materialioji aplinka“ apima visas aplinkas, kuriose yra įgyvendinamos mokyklos teikiamos ikimokyklinio, priešmokyklinio ar bendrojo ugdymo programos. Šios aplinkos gali būti tiek fizinės, tiek virtualios. Vadovaujantis Keičiamo įstatymo 40 straipsnio 2 dalies nuostata, švietimo aprūpinimo standartai ir turi nustatyti detalius kriterijus mokyklos materialiajai aplinkai. Todėl galiojantis Keičiamo įstatymo reguliavimas yra pakankamas, kad švietimo, mokslo ir sporto ministro tvirtinami švietimo aprūpinimo standartai nustatytų ir ikimokyklinio ugdymo, priešmokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo programas teikiančios mokyklos skaitmeninės aplinkos standartus, todėl Įstatymo projekto 4 straipsniu Keičiamo įstatymo 40 straipsnio 2 dalies keitimas yra perteklinio pobūdžio. Pažymėtina, kad 2022 metais planuojama atnaujinti Švietimo aprūpinimo standartus, patvirtintus Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. gruodžio 12 d. įsakymu Nr. V-2368 „Dėl Švietimo aprūpinimo standartų patvirtinimo“, įvertinant ir skaitmeninės mokymosi aplinkos aspektą.

Pažymėtina, kad Keičiamo įstatymo 40 straipsnio 3 dalį įgyvendinantis Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. birželio 26 d. įsakymu Nr. V-755 „Dėl Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Tvarkos aprašas), numato, kad kokybinius kriterijus vadovėliams ir mokymo priemonėms nustato Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos įgaliota institucija (Nacionalinė švietimo agentūra). Todėl Įstatymo projekto 4 straipsniu Keičiamo įstatymo 40 straipsnio 3 dalies keitimas yra perteklinio pobūdžio. Paminėtina, kad 2022 metais planuojama keisti Tvarkos aprašą ir kokybinius kriterijus vadovėlių ir mokymo priemonių turiniui nustatyti Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymo lygiu.

Taip pat nėra tikslinga įtvirtinti mokymo priemonių katalogo tvirtinimo nuostatą. Mokyklos skaitmenines mokymo priemones įsigyja, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nuostatomis, pagal kurias pirkimai privalo būti vykdomi laikantis lygiateisiškumo, nediskriminavimo, skaidrumo principų, kita vertus, įsigyjamoms skaitmeninėms priemonėms turi atitikti Tvarkos apraše nustatytus kriterijus tiek jų turiniu, tiek technologinėmis savybėmis. Šiuo metu

Nacionalinė švietimo agentūra viešai skelbia skaitmeninių mokymo priemonių sąrašą. Sparčiai vystantis naujoms technologijoms, skaitmeninių mokymo priemonių pasiūla nuolat atnaujinama (minėtas sąrašas per savaitę papildomas vidutiniškai keturiomis naujomis priemonėmis), taigi skaitmeninių mokymo priemonių katalogo tvirtinimas ministro įsakymu ribotų mokyklų galimybes pagal savo poreikius įsigyti iš įvairių, tarp jų ir iš užsienio, teikėjų reikalingas skaitmenines mokymo priemones, net jei jos atitiktų švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatytus kokybės reikalavimus, tačiau nebūtų įtrauktos į skaitmeninių mokymo priemonių katalogą. Tai prieštarautų ir Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodytam tikslui – skatinti skaitmeninio ugdymo plėtrą.

Atsižvelgiant į anksčiau pateiktus argumentus, darytina išvada, kad Įstatymo projekto 4 straipsniu Keičiamo įstatymo 40 straipsnio keitimas yra perteklinis ir neatitinka Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 1 punkte įtvirtino teisėkūros tikslingumo principo, reiškiančio, kad teisės akto projektas turi būti rengiamas ir teisės aktas priimamas tik tuo atveju, kai siekiamų tikslų negalima pasiekti kitomis priemonėmis.

5. Įstatymo projekto 5 straipsniu Keičiamo įstatymo 43 straipsnio 10 dalies 7 punkto siūlymas nustatyti, kad dėl vienos mokymosi priemonių rūšies skaitmeninių mokymosi priemonių įsigijimo mokykla turėtų gauti mokyklos tarybos pritarimą, yra netikslingas. Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. liepos 11 d. nutarimu Nr. 679 „Dėl Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, nustato savivaldybių pareigas ir atsakomybes už mokymo lėšų paskirstymą mokykloms. Skiriant tikslinį finansavimą 2020 metais ir 2021 metais skaitmeninio ugdymo plėtrai, ši atsakomybė taip pat buvo patikėta savivaldybėms. Įstatymo projekto 5 straipsnio nuostatomis siekiant suteikti įgaliojimus mokyklai priimti sprendimus dėl mokymo lėšų panaudojimo skaitmeninio ugdymo plėtrai, sukurama teisinė galimybė mokykloms nenaudoti šių lėšų pagal paskirtį, t. y. jei mokyklos taryba nepritar, mokykla negalės įsigyti skaitmeninių mokymo priemonių ir kitų išteklių, būtinų, pavyzdžiui, nuotoliniam mokymui.

Siūloma teisinio reguliavimo nuostata dėl mokyklos tarybos pritarimo skaitmeninėms mokymosi priemonėms įsigyti taip pat neatitinka Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 2 punkte įtvirtinto teisėkūros proporcingumo principo, reiškiančio, kad pasirinktos teisinio reguliavimo priemonės turi sudaryti kuo mažesnę administracinę ir kitokią naštą, nevaržyti teisinių santykių subjektų daugiau, negu to reikia teisinio reguliavimo tikslams pasiekti. Įvertintina ir tai, kad pagal Keičiamo įstatymo 60 straipsnio 2 dalį mokyklos tarybai kaip mokyklos savivaldos institucijai suteikta teisė svarstyti mokyklos veiklos ir finansavimo klausimus, daryti įtaką vadovo priimamiems sprendimams, atlikti visuomeninę mokyklos valdymo priežiūrą.

Siekiant skatinti skaitmeninio ugdymo plėtrą 2022 m. skirta 10,2 mln. Eur mokymo lėšų skaitmeniniams mokymo(si) ištekliams, priemonėms ir informacinių ir komunikacinių technologijų įrangai įsigyti, taip pat mokytojų skaitmeninio raštingumo kompetencijai tobulinti. Skaitmeninio ugdymo plėtrai vienam mokiniui 2022 m. skiriama 30 Eur. Taip pat įgyvendinant 2021–2030 m. plėtos programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos švietimo plėtos programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. gruodžio 1 d. nutarimu Nr. 1016 „Dėl 2021–2030 m. plėtos programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos švietimo plėtos programos patvirtinimo“, priemonę 12-003-03-01-02 „Vykdyti *EdTech* skaitmeninę švietimo transformaciją“, numatyta įgyvendinti *EdTech* skaitmeninės transformacijos projektą, skirtą paskatinti skaitmeninių inovacijų švietimui kūrimą, aprūpinti mokyklas technologine įranga, mokytojų ir dėstytojų skaitmeninėms kompetencijoms tobulinti, skaitmeninėms mokymosi priemonėms kurti, studijų programoms skaitmeninti. Tam tikslui iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės skirta 29,8 mln. Eur.

6. Įstatymo projekto 6 straipsniu Keičiamo įstatymo 47 straipsnio 1 dalies 7 punktu siūloma įteisinti visų vaikų pasirengimo ugdytis ar mokytis vertinimą pedagoginėse psichologinėse arba švietimo pagalbos tarnybose. Toks reglamentavimas yra perteklinis, nes Keičiamo įstatymo 9, 10 ir 11 straipsniuose numatyta, kokius kriterijus atitinkantys mokiniai gali mokytis pagal pradinio,

pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas. Mokinys, baigęs priešmokyklinio ugdymo programą, gali mokytis pagal pradinio ugdymo programą, baigęs pradinio ugdymo programą – pagal pagrindinio ugdymo programą, baigęs pagrindinio ugdymo programą – pagal vidurinio ugdymo programą. Tai yra žemesnės ugdymo pakopos baigimas įrodo, kad vaikas yra pasirengęs ugdytis pagal aukštesnės ugdymo pakopos programą. Todėl bet kokio amžiaus vaikų pasirengimo ugdytis ar mokytis vertinimas pedagoginėse psichologinėse arba švietimo pagalbos tarnybose tikslingas tik pradedant ugdymą pagal privalomojo švietimo programas. Nors aiškinamajame rašte pabrėžiama, kad vertinant turi būti atsižvelgiama ne tik į vaiko amžių, bet ir fizinį, emocinį pasirengimą, atkreiptinas dėmesys, kad bet kokio amžiaus vaikų fizinės ar emocinės sveikatos lemiamus vaiko mokymosi aspektus mokyklose stebi ir vertina, mokiniui bei jo šeimai pagalbą teikia mokyklos Vaiko gerovės komisija, esant reikalui – kitos tarnybos pagal savo kompetenciją, kaip tai numatyta Keičiamo įstatymo 14 straipsnio 3 dalyje. Taip pat pažymėtina, kad mokiniams, kurie patiria mokymosi sunkumų, mokantis pagal bet kurią programą turi būti užtikrinama reikalinga psichologinė, socialinė pedagoginė, specialioji pedagoginė ar specialioji pagalba, kurios teikimas yra įtvirtintas Keičiamo įstatymo 19, 20 ir 21 straipsniuose ir juos įgyvendinančiuose teisės aktuose.

Ministras Pirmininkas

Švietimo, mokslo ir sporto ministras